

KRKONOŠKÉ HLEDAČKY

SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU

www.krnapp.cz

MILÍ PŘÁTELÉ,

chodíte rádi po horách a občas se chcete něco zajímavého dozvědět? Nechce se vám číst dlouhé nudné texty, ale raději si chvíli budete sami lámat hlavu? Rádi pátráte jako ti nejprotřeplejší detektivové? Pokud ano, tak to je fajn a třeba vám přijdou vhod naše hledačky. Čtyři Krkonošské hledačky vás provedou po českých i polských Krkonoších a nabídnou vám místní zajímavosti. Většinou to jsou právě ty důvody, které vedly naše předchůdce k tomu, aby v roce 1963 založili Krkonošský národní park. Na trase každé hledačky je několik zastávek s otázkou. Zastávky ale nejsou v terénu nijak zvlášť označeny. Kde máte hledat otázky, poznáte sami podle toho, co si o zastávkách přečtete níže. Odpovědi budete jen těžko někde googlit, musíte ven! Ostatně, ono nejde

ani tak o to, abyste vyluštili tajenku na konci každé hledačky. Jde o to, abyste se prošli a něco zajímavého se dozvěděli. Nebudete-li si jisti řešením tajenky, podívejte se na rozbalovací nabídku Environmentální výchova na domovských stránkách Správy Krkonošského národního parku. Tam někde je správné řešení ;-)

Možná se chcete dozvědět o Krkonoších víc. Pak můžete navštívit některý z programů pro veřejnost. Jejich nabídku najdete opět na domovských stránkách Správy KRNAP (zde: www.krnep.cz).

Užijte si radost z výletů a nasyťte se zajímavostmi :-)

Správa Krkonošského národního parku

HARRACHOVSKÁ HLEDAČKA

Zážitkově poznávací okruh vede okolím západokrkonoského města Harrachov. Při délce necelých deset kilometrů vám na jeho projití bude stačit půlden. Přestože se budete pohybovat po značených cestách nepřilíš vzdálených lidským obydlím, důrazně doporučujeme, abyste se na cestu řádně vybavili. Samozřejmostí je větrovka, čepice a rukavice, a to v kterémkoli ročním období. Počasí na horách je proměnlivé a prochládnout tu můžete raz dva. Nezapomeňte na pevnou obuv, sandály nechte doma. Do batohu si přibalte psací potřeby, budete je potřebovat na označení správných odpovědí na soutěžní otázky, které vám na konci dají dohromady tajenku. Pokud projdete celý okruh a správně zodpovíte všechny otázky, dozvíte se, co je na Harrachovu kromě sklářství, skokanských můstků a dobrého piva ještě zajímavého a jedinečného.

Náročnost: Trasa vede po zpevněných cestách, ale i po lesních

chodnicích. V jejím průběhu vás nemine dvoukilometrové táhlé stoupání do vrchní části Studenova a sestup z Čertovy hory zpět do Harrachova. Cesty na této trase nejsou moc vhodné pro kočárky, bez nějakého terénního to ani raději nezkoušejte. Vzhledem k některým lesním pasážím po kamenitých chodnicích a terénem není tento okruh určen ani vozíčkářům.

Pravidla chování v KRNAP

(ke stažení zde): <http://www.krnep.cz/propagacni-letaky-a-brozury/>

Úkoly a tajenka: Připravili jsme pro vás devět otázek. Aby to nebylo tak složité, ke každé nabízíme tři varianty odpovědí. Pokud se budete pozorně dívat a sledovat nápovědu v textu, která vás nasměruje tam, kde je možné získat správnou odpověď, určitě to pro vás bude hračka. Když správně vyluštíte všech devět částí tajenky, dozvíte se, jakou činnost typickou pro celé Krkonoše vykonávali lidé naposledy právě v Harrachově. Přejeme hodně zduar!

Výchozím bodem okruhu je informační středisko Správy KRNAP. Pokud jste přijeli autobusem, najdete ho ve směru příjezdu autobusu asi 150 metrů po modré turistické značce. Kromě nespočtu zajímavostí o přírodě, kultuře a ochraně Krkonoš se tu taky dozvíte odpověď na první otázku:

1 : 20 000

Trasa Harrachovské hledačky

Délka trasy: 10 km

Převýšení trasy: 300 m

1. Jak starý je smrk z Labského dolu, jehož část je teď vystavená před vstupem do infocentra?

- A) 140 let → **Ve**
- B) 175 let → **Harrachov**
- C) 250 let → **Naposledy**

Od informačního střediska pokračujte po modrém značení k autobusovému nádraží a pak k lesnické a myslivecké expozici Správy KRNAP Šindelka. Modrá značka vás od Šindelky povede dál k Mumlavskému vodopádu, který je jedním ze symbolů Harrachova. Po cestě se zastavte na lesnické a myslivecké expozici Šindelka, kde můžete dostat odpověď na další otázku:

2. Kdo nebo co nejvíce poškozovalo lesní porost v šedesátých letech 20. století?

- A) Kůrovcová kalamita způsobená vysazováním kleče → **zdejších**
- B) Vápnění lesa, které se provádělo pro snížení kyselosti na podmáčených rašelinných půdách → **se**
- C) Průmyslové imise vypouštěné do ovzduší hlavně v Polsku → **je**

Člověk začal působit jako hospodář v krkonošských lesích už ve středověku. Zdejší dřevo se využívalo jako surovina na výrobu dřevěného uhlí, což bývalo palivo v hutích na vykutané rudy a ve sklářských pecích, ale také na výrobu předmětů denní potřeby a zbraní – násad na kosy a dřevců dlouhých bodných zbraní. Snaha o ovlivnění skladby lesa poznamenala na dlouhou dobu vývoj lesního hospodářství. Lesy poskytovaly především materiál ke zpracování, ideální byl rychle rostoucí smrk. V Šindelce se také dozvíte jak se lesní hospodáři poučili z dřívějších chyb, o dnešním složení lesa a jeho obyvatelích. Pak už hurá k Mumlavskému vodopádu.

Vodopád Mumlavy je svou geologickou stavbou a velikostí ojedinelý nejen v Krkonoších, ale i v celé České republice. Abyste si mohli pořádně prohlédnout, jak voda a drobné kamínky vymlely do tvrdé horniny obří hrnce a kotle, musíte vyjít na plošinu nad vodopádem, odkud máte celou říční scenérii jako na dlani. Tady se za pomoci informační tabule můžete dozvědět odpověď na další otázku:

3. Kde v Česku jsou vodopády podle průtoku velikostí hned za Mumlavským?

- A) V Obřím dole → **lesích**
- B) V Dole Bílého Labe → **posledním**
- C) V Labském dole → **tu**

Základ vzniku Krkonoš dalo několik vrásnění, která proběhla v třetihorách, tedy zhruba před 60 miliony let. Krkonošská parovina byla rozlámána

velkými horotvornými silami a řeky tu vyhloubily hluboká koryta. Současnou podobu získaly Krkonoše ještě o něco později, před necelými třemi miliony let, během střídání ledových a mezileďových dob. Už víte, komu nebo čemu vděčíme za tuhle nádhernou podívanou?

Pro odpověď na další otázku musíte sejít zpátky pod vodopád, přejít přes můstek a dát se po žluté směrem na Rýžoviště. Cestou potkáte poddolaný úsek označený varovnými tabulemi, nescházejte proto z cesty a hledejte odpověď na další otázku:

4. Která surovina se ve zdejších dolech netěžila?

- A) Galenit → **žije**
- B) Fluorit → **skákal**
- C) Uranové rudy → **místem**

Nejvyšší české pohoří je doslova napěchované nerostnými surovinami, kterých si cenili jejich někdejší obyvatelé na konci středověku i těžební průzkumníci docela nedávno. Všechny tři suroviny, které vám nabízíme jako odpovědi, se v Krkonoších skutečně

těžily, jednu z nich byste však v okolí Harrachova hledali marně.

Pokračujte dál po žluté, nejdřív klesáním na Rýžoviště, pak ale po asfaltce vzhůru směrem na Studenov. Čeká vás asi dvoukilometrové stoupání. V jeho první třetině, tam, kde přes cestu vede vlek, se pozorně dívejte vlevo dolů. Zajímavý není obrovitý hotelový kolos, ale malá stavbička ve svahu nad ním. Té se týká další otázka:

5. Ve svahu pod cestou je stavbička typická pro příhraniční pásmo České republiky. K čemu slouží?

- A) Je to jedna z malých obranných pevnůstek postavených v roce 1938 → **v Krkonoších**
- B) Jedná se o sezonní zázemí pro zdejšího vlekáře → **dávno**
- C) Je to pozůstatek obydlí tzv. krkonošské neolitické kultury doložené vykopávkami v 50. letech a vlastně vůbec není betonová → **tak**

Ve středověku chránil české království hustý pomezí hvozď, který tvořil neproniknutelnou přírodní hranici. Vedlo jím jen několik obchodních stezek podobných širší lesní pěšině, po které jste přišli od dolů k Rýžovišti. Lidé si pomezí hvozď postupně podmaňovali mýcením, kterým získávali surovinu k výrobě dřevěného uhlí, místo k pastvě i dřevo na stavbu. Právě osídlení je v Krkonoších skutečně doložené na několika místech nálezy nástrojů a sídelních stop, pralidi využívali příhodných podmínek, které spíše nacházeli, než sami vytvářeli. Už víte, co vidíte pod sebou v louce?

Krkonoše jsou zejména v zimě místem s extrémním podnebím, které se nevyplácí podceňovat. I mistr tesař se někdy utne – v Krkonoších zahynulo i několik zkušených místních horalů. Zavalila je lavina nebo se ztratili v husté mlze a bez pomoci umrzli. V dnešní době existuje propracovaný navigační systém záchrany v horách. V březnu roku 1913 proběhla první organizovaná záchranná akce na záchranu Bohumila Hanče a Václava Vrbaty. Záchrana se nezdařila, 24. březen je ale napořád zapsán jako Den Horské služby ČR. V roce 1954 vznikla Horská služba s celostátní působností. Kdyby v roce 1913 existovala síť záchranných bodů, podle kterých je možné určit polohu ztracených návštěvníků hor, možná by Hanč a Vrbata žili. Pozorně se podívejte na rozcestník Studenov a odpovězte na další otázku:

6. Jaké je označení bodu záchrany na rozcestí Studenov?

- A) BZ 206 → **vyhynulá**
- B) JK 104 → **kde**
- C) HS 024 → **zvaný**

Ze Studenova vede pěkná šterková cesta až na Čertovu horu. Všimněte si ale také odbočky na Janovu skálu po levé straně. Zajdete si jen dvakrát sto metrů a uvidíte, jak výhled ze skály zarůstá špičkami smrků. V dřívějších dobách byly vrcholky krkonošských kopců téměř či zcela holé. Dnes tvoří plochu KRNAP ze tří čtvrtin les.

Za posledních 700 let nebylo v Krkonoších tolik lesa, jako je nyní. Z Janovy skály se vraťte na cestu na Čertovu horu, kde najdete odpověď na další otázku:

7. Který ze sportů provozovaných i na jiných místech v Krkonoších označuje piktoqram umístěný nejníže na rozcestníku?

- A) Paragliding → **se**
- B) Let na lyžích → **šelma**
- C) Sjezdové lyžování → **smrtící**

Na rozcestníku (správně směrovníku) můžete najít kdeco. Od ukazatelů směru a vzdálenosti přes pozvánku k posezení na některé z horských bud až po obrázky znázorňující sporty povolené, či naopak zakázané. Čertovu horu spojuje s Harrachovem turistická stezka a sedačková lanovka. Skokanské můstky, doskočiště i sjezdovky vytvořily podobu Čertovy hory s vymýcenými pásy lesa. Dokonce se tu provozuje i bungee jumping.

Pokračujte po modré směrem do Harrachova. Na rozcestí Pod Čertovou horou se od modré turistické značky odpojte a pokračujte po zelené. Tady najdete odpověď na další otázku, která se týká nadmořské výšky. V České republice se měří svislá vzdálenost od hladiny nejbližšího moře, tedy od Baltu. První odhady výšky Krkonoš proběhly už ve středověku.

První měření Sněžky provedl ve druhé polovině 16. století slezský učenec Kryštof Schilling. Naměřil 5880 m. Druhé měření roku 1569 přineslo hodnotu 2035 m, která se už více přiblížila dnešním 1603 m n.m.

8. V jaké nadmořské výšce se nachází rozcestí Pod Čertovou horou?

- A) 940 m n.m. → **kočka**
- B) 950 m n.m. → **těžila**
- C) 960 m n.m. → **sáňkový**

V nadmořské výšce necelých tisíc metrů původně rostl les smíšený ze smrku, jedle a buku, který postupně přirozeně přecházel do jednodruhé smrčiny. Průměrná denní teplota tu přesahuje 10 °C jen 80–115 dní v roce. Posledních dva a půl kilometru k autobusu pokračujte po zelené.

Odpověď na závěrečnou otázku můžete získat vlastním zážitkem v harrachovském pivovaru a sklárně, kam si musíte trochu zajít, nebo důkladným pozorováním během průchodu Harrachovem. Doporučujeme vám první variantu. Pivovarnictví v Krkonoších zažívá obrození, zdejší

pivovarníci dokonce připravili pivní stezku. Víte, že harrachovští skláři mají v pracovní době dovoleno pít pivo? Protože pracují ve velkém horku a dost se při práci zapotí, musejí častěji doplňovat minerály, o které pocením přicházejí. Pivo je v tomhle ohledu dokonalý nápoj. Za zacházku vám exkurze ve sklárně a ochutnávka zdejšího piva rozhodně stojí.

9. Jak se jmenuje dvanáctistupňový světlý ležák vařený v harrachovském pivovaru?

- A) Harrach → **medvědivitá**.
- B) Sklář → **skok**.
- C) František → **ruda**.

U dobrého piva mohou plnoletí členové výpravy rozklíčovat hlavní otázku této hledačky. Do tabulky níže napište větu, kterou jste složili z odpovědí na jednotlivé otázky. Pokud si nejste jistí, že jste našli správnou odpověď, zastavte se v informačním středisku KRNAP, kde vám ji rádi potvrdí a odmění vás drobností pro radost ze vzdělání. *Co že se v Harrachově dělalo naposledy v celých Krkonoších?*

TAJENKA:

1	2	3
4	5	6
7	8	9

TAJEMSTVÍ KLÁŠTERNÍ ZAHRADY

Vítejte u questu, který vás provede obnovenou klášterní zahradou ve Vrchlabí. Dříve sloužila augustiniánům, tedy řádu, jehož mniši chodili v černých kúnách s kapucí až k pasu a znali velmi dobře bibli. Obyvatelé kláštera o zahradu pečovali a dobře si ji hlídali. Možná vás napadá, že si zahradu chránili stejně, jako ochránáři chrání Krkonošský národní park. To ale není pravda. V čem se liší klášterní zahrady od Krkonošského národního parku, vám řekne tento quest.

Klášterní zahrada je nonstop otevřená pro každého. Je ideální pro mírné vzdělávání, pobavení a přiměřený odpočinek. Nic vám tedy nebrání, abyste ji náležitě prolezli a probádali. S parkováním auta si nemusíte lámat hlavu, mezi budovou Správy KRMAP a klášterem je velké parkoviště (zde: 50°37'39.625"N, 15°36'21.076"E).

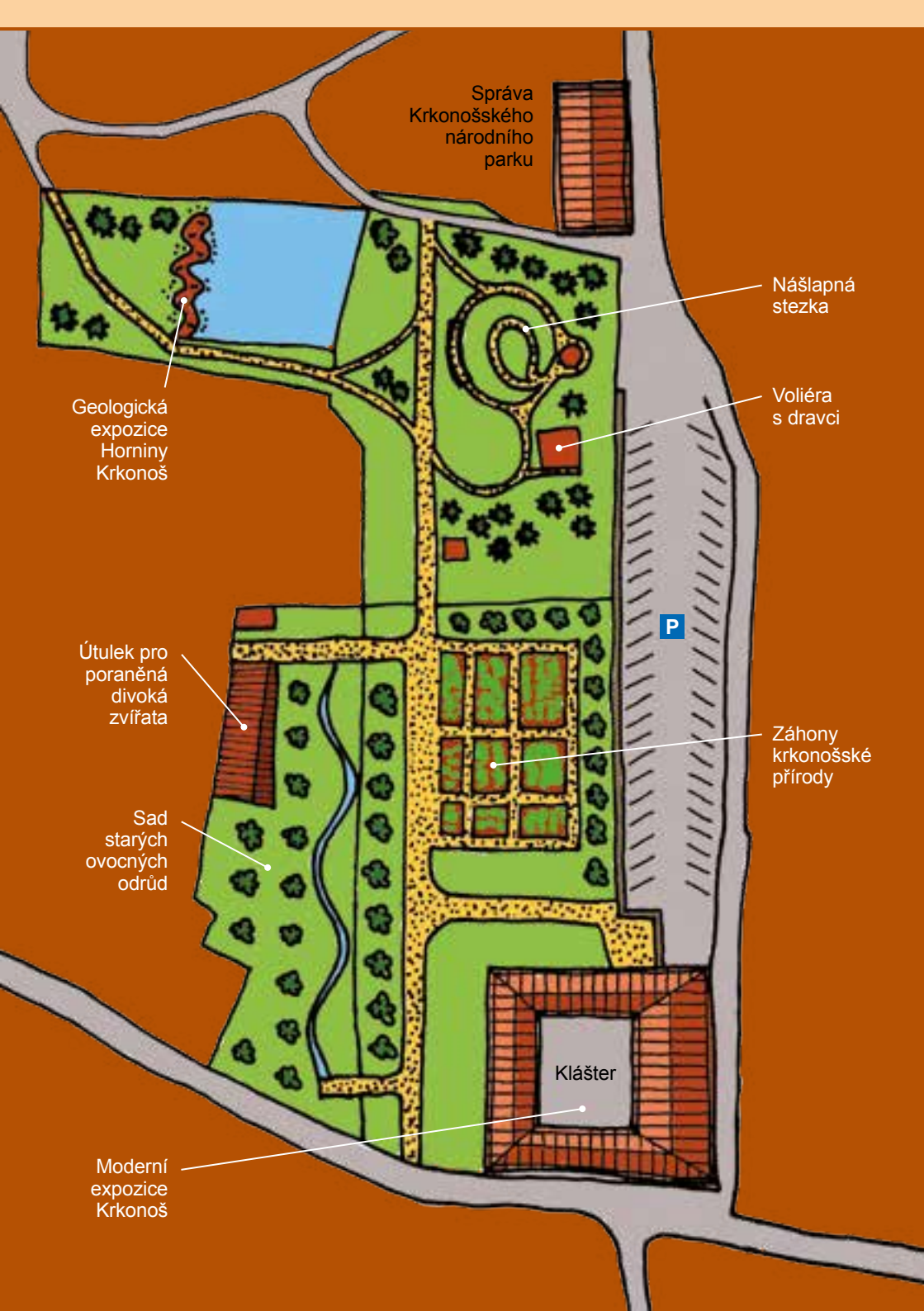
Blízko zahrady je budova Správy KRMAP, nové Krkonošské centrum environmentálního vzdělávání zvané

nikoli náhodou Krtek a Krkonošské muzeum v klášteře. Do zahrady se dá vejít ze zámeckého parku, kde je budova Správy s vřátnicí. V ní každý všední den od šesti ráno do půl šesté večer někdo sedí a zde dostanete letáky o klášterní zahradě. Ty můžete získat také v pokladně muzea v klášteře nebo v hlavním informačním centru ve čtyřech historických domcích na náměstí Míru proti kostelu asi 300 metrů odsud. Mohly by se vám hodit.

Tento quest můžete řešit celoročně, i když pod sněhem toho uvidíte méně než v květnu, kdy toho hodně pokvete. Také se při něm nenaběháte tolik jako u jiných questů. Na konci tohoto questu najdete tabulku s čísly. Každé číslo představuje jedno slovo. Odpovíte-li dobře, dozvíte se správná slova. Ta doplňte dle čísel do tabulky na konci a vyluštíte tajemku.

1. Kolikrát píchají šišky

U vstupu do klášterní zahrady ze zámeckého parku uvidíte altán, kde si po splnění všech úkolů můžete odpočinout a posvačit. U něj na vás čeká smyslová nášlapná stezka a tady můžete dostat první indicii do tajemky. Moc se ale na stezku nedívejte, poznáte ji trochu jinak. Pokud není zima, zujte si boty, zavřete oči a bosky vyzkoušejte, jak těžké je spoléhat se jenom na hmat a ještě k tomu na chodidlech.

Správa
Krkonošského
národního
parku

Nášlapná
stezka

Voliéra
s dravci

Geologická
expozice
Horniny
Krkonoš

Záhony
krkonošské
přírody

Útulek pro
poraněná
divoká
zvířata

Sad
starých
ovocných
odrůd

Klášter

Moderní
expozice
Krkonoš

Stezka je sestavena z několika různých povrchů. Šišky můžete nahmatat hned několikrát.

Kolik je na smyslové nášlapné stezce druhů šišek?

- A) Nejsou tam žádné šišky → **Kostelní**
- B) Mezi 3 a 5 druhů → **Kláštevní**
- C) Víc jak 5 druhů → **Zámecká**

2. Proč jsou dravci v kleci

Kousek od altánu a smyslové nášlapné stezky je voliéra. Na první pohled je v ní jenom křoví. Když se ale přiblížíte a podíváte se do ní lépe, zjistíte, že v ní posedávají a poskakují dravci. Mimo chodem, ti, co chyběli na hodinách přírodopisu, si někdy pletou dravce a šelmy. Šelma je vždy savec, tedy chlupatá – třeba kuna, liška nebo rys. Dravec je vždy pták – třeba sokol, káně nebo jestřáb. Teď je jasné, že ve voliéře nic chlupatého běhat asi nebude.

Vášim úkolem je zjistit, k čemu slouží zdejší voliéra?

- A) Používá se pro agresivní zvířata → **ulice**
- B) Používá se pro poraněná zvířata → **zahrady**
- C) Používá se pro přebytečná zvířata → **sady**

3. Ovoce před sto lety

Druhá část zahrady, ta, co je směrem ke klášteru, je původní klášterní zahrada. Obyvatelé každého pořádného kláštera na ní měli sad s místními

odrůdami ovoce, které zásobovalo jejich kuchyni. Také v naší zahradě nechybí sad zvaný štěpnice. Je u něho informační cedule, na které se dozvíte, jak byly ovocné stromy důležité pro naše předky a k čemu všemu ovoce využívali; a třeba i to, že v Krkonoších se našlo více než

150 druhů starých odrůd ovoce nebo že jedna třešeň byla nalezena dokonce až ve výšce 1020 metrů nad mořem.

Je spousta míst v Krkonoších, kde třešeň může růst. Ta, co roste v nejvyšší nadmořské výšce, je ale jenom jedna. Kdepak roste?

- A) Zelený důl → **byly**
- B) Modrý důl → **nebyly**
- C) Černý důl → **budou**

4. Kdo hledá, najde

V klášterní štěpnici ve Vrchlabí je vysazeno téměř sto ovocných stromů, které mají pro Krkonoše nějaký význam. Tyto odrůdy se našly v Krkonoších a roste tady také odrůda, která dokonce v Krkonoších vznikla.

Na některých stromech visí cedulky s názvem odrůdy a krátkým popisem.

Popíšeme vám jednu z nich a vy podle toho zkuste strom najít a zjistit jeho název. Dávejte pozor:

„Odrůda, která má v názvu schovaný název ptáčátka; má zlatožluté sladké plody; v Krkonoších byla nalezena na Benecku, v Pasekách nad Jizerou a na Končinách u Františkova“.

Jak se jmenuje?

- A) Jestliže odpověď začíná na „P“, doplňte → **přístupné**
- B) Jestliže odpověď začíná na „Z“, doplňte → **zanedbané**
- C) Jestliže odpověď začíná na „L“, doplňte → **lákavé**

5. Líná huba – holé neštěstí

Až najdete správný strom a vyřešíte ptáčka, vydejte se do kláštera. Ten je od roku 1704 významnou barokní památkou Vrchlabí. V roce 1883 tady bylo založeno Krkonošské muzeum shromažďující sbírky o přírodě a dějinách Krkonoš. Výstav je zde několik, některé jsou trvalé, jiné dočasné. Teď si zahrajte na detektivy. Řekneme vám

pár hesel, která jsou klíčem k rozpoznání jednoho z významných fenoménů Krkonošského národního parku a také důvodů, pro který byl KRNAP založen.

Tady jsou: „Neživá, trojboká, jedinečná“.

Když si nebudete vědět rady, v pokladně muzea, na vrátnici v budově Správy KRNAP nebo hlavním informačním centru Správy KRNAP na náměstí Míru tady ve Vrchlabí vám jistě poradí.

- A) Jestliže má odpověď 4 písmena, doplňte → **na**
- B) Jestliže má odpověď 6 písmen, doplňte → **pro**
- C) Jestliže má odpověď 7 písmen, doplňte → **za**

6. Pěstovat kytky jen tak byl hřích

Vraťte se zpátky k záhonům, kde stojí další informační cedule. Dozvíte se, co měla nedotčenost Panny Marie společného se zahradami, nebo jaký měla symbolický význam lilie, sedmikráska či růže.

Církev považovala za hříšné pěstovat rostliny jen pro potěšení a řeholníci to nedělali. Všechny byliny a rostliny se pěstovaly vždy za konkrétním účelem, třeba pro výzdobu kostela. Některé rostliny také symbolizovaly určité lidské vlastnosti.

Ve kterém záhoně najdete rostlinu, která symbolizovala věrnost nebo bolest?

- A) Kosatec v záhonu nazvaném Lékárenská zahrada → **poplatek**
- B) Smilka tuhá v záhonu nazvaném Vřesoviště → **občany**
- C) Kosatec v záhonu nazvaném Břeh řeky Labe → **každého**
- D) Prskyřík prudký v záhonu nazvaném Krkonošská louka → **pohled**

7. Co je třeba k výrobě kamene mudrců?

Jeden ze záhonů je nazvaný Lékárenská zahrada. Rostliny, které v něm rostou, se používaly především jako léčiva nebo byliny do pokrmů v kuchyni. V typické krkonošské polévce – kyselu – nesměl chybět libeček lékařský, budaři přezdívaný vopich. Řepík lékařský

se používal jak na nespavost, potíže s ledvinami, tak na problémy mužů, kteří nebyli dostatečně mužní. Jedna docela běžná rostlina hrála důležitou roli v alchymii při výrobě kamene mudrců, který se používal k přeměně obyčejných kovů na zlato. Kámen mudrců se bez ní prý vyrobit nedal, má ve jméně schovanou alchymii a najdete ji v Lékárenské zahradě.

Která rostlina to je a co se z ní v alchymii používalo?

- A) Kapky připomínající „nebeskou rosou“ v listech kontryhelu → **Krkonošský**
- B) Kořeny připomínající „Krkonošovy vousy“ rostliny třapatky → **Harrachovský**
- C) Květy připomínající zvonky jedovateho náprstníku → **Krkonošův**

8. Co zastaví průjem na vřesovišti

Na dalším záhonu se podíváme na vřesoviště, která jsou v okolí Sněžky. Samozřejmě, že na vřesovišti neroste jenom vřes. Z informační cedulky v prostředním záhonu se dočtete, kde vřesoviště vznikají, které rostliny rostoucí na vřesovištích se přidávaly do piva nebo kterou rostlinu dostaneme téměř na každé pizze. Jedna rostlina z tohoto záhonu zastaví průjem. **Ehm, a která kytkta to je?**

- A) Prha arnika → **rodný**
- B) Mochna nátržník → **národní**
- C) Kozlík lékařský → **státní**
- D) Krvavec toten → **obecní**

9. Kdy porazila louka les

Louky vznikají buď uměle vykácením lesa, nebo přirozeně tam, kde příroda les sama odstranila a nedovolila mu vrátit se zpátky na odlesněnou plochu. První louky prý vznikaly na březích řek, kde ledové kry každé jaro zničily jakékoliv náznaky vznikajícího lesa. Místa, kde roste hlavně tráva a les tam v dohledné minulosti nebyl a nic ho neničilo, jako třeba na hřebenech Krkonoš, se nenazývají loukou, ale správně trávníkem. V Krkonoších louky sloužily jako senné zahrady (ty, co byly blízko chalup, aby se seno nemuselo tahat daleko), nebo jako pastviny (protože dobytek si na pastvu došel sám). Louky se musí pravidelně sekat nebo spásat, jinak zase zarostou lesem, který tam byl kdysi. Ještě před druhou světovou válkou bylo v Krkonoších více luk než lesa, protože po Krkonoších běhalo hodně dobytka, který hodně luk potřeboval. Teď je krav a koz málo, a tak je zase luk málo a lesa hodně.

Jak staré jsou nejstarší krkonošské louky? Odpověď hledejte v zahradě na louce.

- A) 500 let → **sad**
- B) 600 let → **les**
- C) 700 let → **park**
- D) 800 let → **potok**

10. Kde je díra v moři

Indicie k dalším otázkám musíte hledat u velkých balvanů v geoexpozici na břehu vodní nádrže v druhé části zahrady. Kamenné moře je nakupení balvanů na svazích pod velkými skalami. Někdy jsou dutiny mezi balvany tak obrovské, že se mezi nimi dá i prolézat.

Hornina, kterou máte najít, se v Krkonoších těžila pro svou odolnost a používala se jako stavební materiál. Je z ní postavený například lesní hrádek Aichelburg.

O jaké hornině se zmiňujeme na jednom z panelů?

- A) Žula → **není**
- B) Rula → **je**
- C) Svor → **bude**

11. Od štěpu ke štětu

V questu č. 1 jste se dozvěděli, co je to štětování cest, a dokonce jste se po jedné takové cestě i prošli. Štětovaná cesta je téměř nezničitelná, proto se v Krkonoších používá už spoustu let. Vy se na jednom panelu dočtete, jak se vlastně staví, a naše otázka zní: „**Z kterého kamene se cesty nejlépe štětují?**“

- A) Ze svoru → **přístupný**
- B) Ze žuly → **uzavřený**
- C) Z mramoru → **nebezpečný**

12. Z čeho není Sněžka

To, že Sněžka je nejvyšší hora Krkonoš, není náhoda. Leží v tzv. kontaktním pásu, kde se setkávají dvě významné horniny. Na tomto kontaktním pásu leží hezky v řadě i další nejvyšší hory Krkonoš – Luční hora a Studniční hora – a dále ostré Kozí hřbety. V místě, kde stojí samotná

Sněžka, se vyskytují ještě další tvrdé horniny. Právě tato směs vytvořila kopec odolávající zubu času (tedy vlastně erozi) více než horniny okolní. Zjistěte, kterou horninu byste na Sněžce možná hledali, ale určitě nenašli.

Která hornina to je?

- A) Žula, svor → **kromě všech**
- B) Slepeneč → **pro všechny**
- C) Mramor → **hlavně pro**

13. Lom, co přírodě pomůže

Druhým největším lomem v Krkonoších je lom v Černém Dole. Těží se tu tlakem a teplem přeměněná známá hornina, pro Krkonoše docela netypická. V opuštěných lomech vzniklo vhodné území pro vzácné a ohrožené druhy rostlin. Takové lomy jsou jedny z mála stop po činnosti člověka, které v přírodě většinou neškodí a její rozmanitosti naopak prospívají. Krásnou ukázkou takového zarostlého lomu chráněného dokonce jako přírodní památka najdete např. ve Strážném u Vrchlabí.

O jaké hornině píšeme?

- A) Mramor → **návštěvníky**
- B) Dolomit → **zvířata**
- C) Rula → **psy na vodítku**

14. Kam šel spát medvěd

V malém lomu u Svobody nad Úpou kdysi lomaři objevili jeskyni, ve které našli lebku jeskynního medvěda. Dnes už v Krkonoších (doufejte) medvěda nepotkáte.

**V jaké hornině byla jeskyně,
ve které spal naposled jeskynní
medvěd?**

- A) Vápenec → **porušující**
- B) Břidlice → **vyrušující**
- C) Dolomit → **dodržující**

15. Po stop(k)ách dubů

Až půjdete z geologické výstavy zpátky do zahrady, všimněte si dubu na rozcestí. Jistě ho poznáte třeba podle listů s vykrajovaným okrajem. A víte, jaký je rozdíl mezi dubem zimním a dubem letním? Trochu vám poradíme. Rozdíl je třeba v tom, že dub letní má listy s krátkým řapíkem (řapík je „stopka“ mezi listem a větvičkou) přisedlé těsně u větví a jejich plody (žaludy) mají naopak dlouhou stopku. Dub zimní to má přesně obráceně, dlouhý řapík listů a krátkou stopku

plodů. V Krkonoších najdete buk, smrk i kleč, avšak duby mají rády teplo, proto je na horách nehledejte. Tady v klášterní zahradě je vysazený lidmi.

Který dub v zahradě stojí?

- A) Dub zimní → **Školní řád**
- B) Dub letní → **Pravidla chování**
- C) Není tam dub, je to buk → **Zákon o ochraně přírody a krajiny**

TAJENKA:

1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15

HLEDAČKA Z PECE PŘES SNĚŽKU DO PECE

Povedeme vás cestami přes nejvyšší horu nejen Krkonoš, ale celé České republiky. Že její vrchol leží 1 603 metrů nad mořem, ví asi každý, ale Sněžka je zajímavá ještě něčím. To NĚCO u nás hned tak nenajdete a to NĚCO je jeden z důvodů, proč byl vyhlášen Krkonošský národní park. Na cestě vás čeká několik úkolů. Špatně je budete řešit doma od stolu, musíte vyrazit ven. Uvidíte nejen krásné krkonošské louky a chalupy, ale pokud se vydáte na cestu začátkem léta, půjdete kolem hromady sněhu, do které se vejde škola, nebudete věřit, kdy se dá v Krkonoších zmrznout, a naučíte se uhranout krásu krkonošského budaře.

Co s sebou: dobré pohorky (jsou základ), kulicha, rukavice, větrovku (v zimě i v létě, jsme na horách a počasí se může změnit z hodiny na hodinu), mapu Krkonoš (výborná je od ROSY v měřítku 1:25 000, mají ji

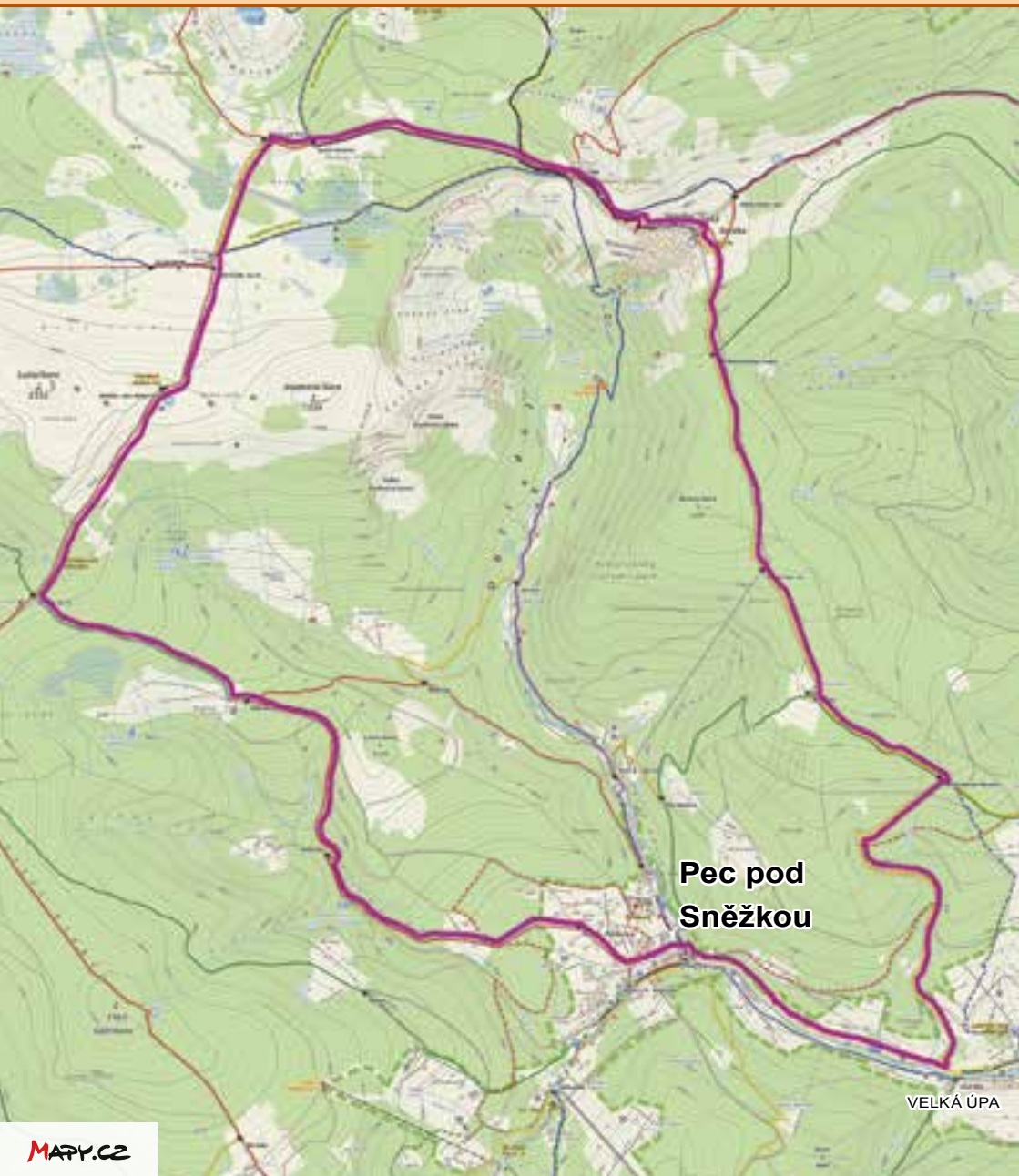
za lidovku třeba v informačním centru Správy KRNAP), tužku (stačí obyčejná, ta se nerozpije), brožury Byliny Krkonoš a Encyclopedia Corcontica (obě opět můžete zakoupit v informačním centru Správy KRNAP v Peci pod Sněžkou), plesové šaty a koberec (ale ne, to si už děláme legraci ;-).

Náročnost: výlet vede po značených turistických cestách, částečně po pohodlných asfaltkách, ale také po horských chodnicích, v ochranném pásmu KRNAP i v nejcitlivější a nejchráněnější I. zóně (tam byste neměli opouštět značenou cestu), celkem je dlouhá asi 21 km a překonáte převýšení téměř 900 metrů nahoru na horu. Je to na celý den, ale dá se to zvládnout. Výlet pro vozíčkáře, berličkáře a kočárkáře to opravdu není a nedoporučujeme ho absolvovat ani na sněžnicích nebo na lyžích. Zkuste to spíš v létě.

Pravidla chování v KRNAP

(ke stažení zde): <http://www.krnep.cz/propagacni-letaky-a-brozury/>

Úkoly a tajenka: připravili jsme pro vás několik otázek a vy na ně zkuste cestou najít správné odpovědi. Aby to nebylo tak těžké, pomůžeme vám. U každé odpovědi jsou písmenka, která napíšete do tajenky úplně na konci. Když budete luštit správně, zjistíte, čím je Sněžka ještě zajímavá a jedinečná. Tak do toho! ;-)

1 : 25000

Trasa hledačky z Pece přes Sněžku do Pece

Délka trasy: 21 km

Převýšení trasy: 900 m

1. Po Úpě do Úpy

Od autobusového nádraží v Peci pod Sněžkou sejděte po modře značené cestě do Velké Úpy. Silnička, kterou vás vedeme, je už docela málo používaná, ale až do 60. let 20. století to byla hlavní spojnice Pece pod Sněžkou se světem. Tudy přijížděli návštěvníci nejen svými auty, ale hlavně autobusy, protože aut nebylo tolik jako nyní. Dokážete si představit, že se na této úzké cestě potkají dva autobusy a musejí se vyhnout?

Úkol: Než dojdete do Velké Úpy ke starému železnému mostu, kterým se dostanete zpátky na levý břeh, minete krkonošskou chalupu nazvanou Lovecká chata. Nejspíš tam nic nelovili, ale název se majiteli líbil. Jen malý

kousek od této chalupy je hned vpravo u cesty malá zajímavá stavbička.

Copak je to?

- A) studánka → **28-A, 36-K, 40-P, 48-D, 51-U, 60-I**
- B) kaplička → **5-K, 10-R, 14-I, 19-I, 30-R, 50-U, 54-V, 68-K**
- C) vyhlídková věž → **1-K, 12-Y, 20-H, 25-R, 30-P, 55-O, 65-L**
- D) posed → **4-H, 15-U, 24-D, 30-S, 39-K, 44-C, 55-J, 64-T, 66-S**

2. Šramlem k výšinám

Když ve Velké Úpě přejdete u Javořího Mlýna přes starý železný most přes Úpu, přejděte silnici, najdete žlutě značenou cestu a vydejte se Šramlem podél Žlebského potoka na kopec. Šraml je moc hezký šoulák, i když se na něm lehce zpotíte. Naši pra-předci dokonale upravili jeho povrch tak, že vydržel mnoho desítek let, než bylo třeba jej opravit. Podobné šouláky najdete i jinde v Krkonoších. Ročně do Krkonoš přijede asi 6 milionů turistů. To je obrovské zatížení na poměrně malý KRNAP, jedno z největších v Evropě. Cesty upravené stejně, jako to dělali staří cestáři, tento nápor turistů i tvrdé horské podmínky vydrží. Povrch chodníků je upraven zvláštním způsobem dláždění se zvláštním pojmenováním.

Úkol: Než dojdete po strmých 2,5 kilometrech na úzkou asfaltovou silničku, kde najdete zeleně značenou cestu, zjistíte nejen to, jak se říká tomu zvláštnímu dláždění, ale také jak se vlastně dělá. **Už víte název, používaný pro tento typ dláždění?**

- A) polstrování → 1-C, 11-P, 19-T, 26-K, 33-G, 41-D, 58-U, 60-P, 66-K
- B) šoulání → 5-T, 13-X, 18-J, 26-F, 30-L, 38-D, 39-U, 42-Y
- C) štětování → 8-Y, 25-C, 28-O, 33-B, 37-P, 46-Č, 60-A, 66-Ě
- D) štajnování → 4-M, 11-J, 20-K, 27-S, 30-T, 33-S, 40-A, 65-D

3. Borůvkové knedlíky na Růžohorkách

Na asfaltce je rozcestník a zeleně značená turistická cesta vás zažene doleva, směrem na Růžohorky. Už teď se můžete těšit na vynikající borůvkové knedlíky. Borůvky byly pro staré Krkonošáky velmi důležité, protože byly zdrojem vitamínu C, bez kterého by jim vypadaly zuby a brzy by umřeli. Borůvky jsou velmi žádané i nyní. Pokud si jich natrháte hrst u cesty pro osvěžení, nevádí to. Krkonošské borůvkové porosty ale každoročně čelí nájezdům velkosběračů, kteří

dokážou velkými hřebeny vytěžit až 80 litrů borůvek za jeden den. Borůvčí po nich vypadá jak po náletu kobylek, a to se nebavíme o tom, že takoví sběrači po sobě zanechají hromady odpadků.

Úkol: Borůvkové knedlíky jsou určitě vynikající. Borůvky vám zbarvily rty do fialovomodra zvláštním barvivem antokyanem. Je běžný i v jiných rostlinách – pomněnkách, plicníku nebo černém rybízu. **Co udělá tohle barvivo, když ho okyselíte třeba octem nebo citronovou šťávou?**

Nespěchejte.

- A) zmodrá → 4-M, 16-I, 23-C, 28-H, 33-A, 44-L
- B) zčervená → 3-Ě, 23-O, 52-A, 64-S, 69-A
- C) zbledne → 5-S, 41-K, 46-A, 53-L, 59-K, 63-K, 69-A
- D) vyšumí nebo vybuchne → 11-K, 18-V, 20-Ě, 34-T, 46-A

4. Co na světě severněji neroste

Po dobrém obědě vyrazíte dál a výš po asfaltce směrem na Sněžku. Zabloudit nemůžete, půjdete-li rovnou za nosem. Asi kilometr nad Růžohorkami je přestupní stanice lanovky na Sněžku, tu však necháme těm, kteří už opravdu, ale opravdu nemůžou. Nám zbude nejprve dlážděná, později kamenitá cesta se schody. Horskou smrčinu tzv. montánního vegetačního stupně vystřídá tzv. subalpínský vegetační stupeň. Navzdory tomu, že vám bude docela horko, průměrná celoroční teplota bude se stoupající nadmořskou výškou klesat a klimatické podmínky budou tak tvrdé, že to smrky ve zdraví nemohou přežít.

Úkol: Smrky nad stanicí lanovky pomalu vystřídá dřevina, kterou severněji na světě nenajdete, protože severněji než v Krkonoších prostě neroste. Kdysi se z této dřeviny vyráběly v Krkonoších krabičky na fialkové kameny, někdo říká, že tato dřevina dala název Krkonošim. **Copak to tam tedy roste?**

- A) kosodřevina → **11-O, 33-B, 40-A, 67-Ž**
- B) kapradí → **4-P, 7-O, 19-M, 26-N, 37-Ě, 47-N, 55-N, 61-A**
- C) kleč → **31-O, 51-T, 53-K, 57-I**
- D) klen → **12-P, 34-D, 46-T, 57-O, 67-D**

5. Na střeše Česka

Konečně jste nahoře na hoře. Výš už to opravdu v Krkonoších ani v Česku nejde. Velká gratulace těm, kteří moc neuhdrali a výstup si užívali. Kdo první vystoupil na Sněžku, nevíme. Kroniky se jako o prvním zmiňují o jakémsi benátském kupci, který se vydrápal na vrchol v roce 1456. Sněžka svým tvarem upoutávala učence a zeměměřiče už dávno, ale poměrně dlouho trvalo, než se podařilo změřit její vrchol dostatečně přesně. V roce 1566 se udávala nadmořská výška 5880 m, o 3 roky později slevili na 2035 m. Do poloviny minulého století můžeme na pohlednicích ze Sněžky číst údaj 1605 m, po druhé světové válce pak 1603 m. Nyní je přesná nadmořská výška 1603,3 m. Na vrcholu Sněžky bylo vždy několik staveb – kaple svatého Vavřince, Česká bouda, Pruská bouda, česká meteorologická stanice,

kteřou nahradily zvláštní „létající talíře“ polské meteorologické stanice a restaurace. Architektonicky zajímavá je i česká poštovna Anežka, která vzbuzuje diskuzi o tom, zda má taková architektura v I. zóně KRNAP svoje místo. Ať je tvar jakýkoliv, jisté je, že je velmi lehká, je spojená se Sněžkou jen několika body a lze ji v případě demolice velmi snadno rozebrat a uklidit do údolí.

Úkol: Kaple svatého Vavřince je jednou z nejstarších staveb v Krkonoších,

poutníci k ní chodili už od roku 1681. Bohoslužby se v ní konaly dokonce pětkrát ročně a říkalo se jim „Koppentage“. Vždycky ale nesloužila duchovním potřebám, v 19. století fungovala přes 30 let jako hospoda a ubytovna. Nyní jsou v ní v srpnu na svátek sv. Vavřince hojně navštěvované bohoslužby. V předsíni kaple byla k jednomu výročí umístěna pamětní deska z krásné červené žuly. Nemusíte ji zkoumat příliš důkladně, abyste zjistili, jaké to bylo výročí.

- A) úmrtí (2005) papeže Jana Pavla II., který byl Polák a na Sněžce vedl bohoslužby → **1-S, 35-Y, 44-T**
- B) 400 let od prvního vysvěcení kaple (1681) → **7-O, 9-A, 15-A, 20-O, 34-O, 49-A, 66-U**
- C) 100 let od druhého vysvěcení kaple poté, co znovu sloužila jako hospoda (1954) → **15-F, 24-D, 49-K**
- D) milénium (2000) → **6-U, 21-E, 31-O, 48-S, 63-N**

6. Přes bláto a přes louže

Ze Sněžky vedou všechny cesty dolů. Ta naše je značená červeně a vede na západ ke Slezskému domu. Do něj se dá vlézt, něco si v něm dát a za dvacku si odskočit. Kousek od Slezského domu, na české straně hranice, stála známá Obří bouda, ale pro její neutěšený stav ji v 80. letech zbourali. Nyní je v sedle pod Sněžkou důležitá křižovatka turistických cest a hodně polských turistů, které vyváží na nedalekou Kopu sedačková lanovka. Naše kroky povedou po modře značené turistické cestě přes Úpské rašeliniště na Luční boudu. Krkonošská rašeliniště jsou cool. Jsou stará 5 až 10 tisíc let a je jich několik typů. To Úpské má znaky rašelinišť vysokohorských i těch, co jsou daleko na severu. Jen sotva se vám podaří roztřídit fotky rašelinišť z Krkonoš a ze střední Skandinávie 1000 km odsud, protože jsou si velmi podobná. Rašeliniště může sloužit jako dokonalá kronika toho, co se kolem něj dělo

v jeho historii. Představte si, že nějakou sondou odeberete kousek rašeliny a usušíte ho. Podle obsahu radioaktivního uhlíku (^{14}C) můžete zjistit, kdy vzorek vznikl. Když se pak podíváte mikroskopem, co ve vzorku vůbec je, najdete tam pylová zrna nějaké dřeviny. A protože víte, jaké podnebí ta nalezená dřevina potřebuje, tak také víte, jaké podnebí bylo, když tato dřevina na horách rostla a vzorek vznikal.

Úkol: Najděte rašelinič. Bývá zelený, nekvete, má rád hodně vody a je blízce příbuzný mechům. Dokáže do sebe nacucat až 30× tolik vody, co sám váží, když je suchý. Dobře si ho prohlédněte. **Co uvidíte, když se na něj podíváte shora?**

- A) trojúhelníček → **5-H, 32-P, 46-K, 55-D, 62-P, 68-B**
- B) hvězdičku → **17-T, 27-D, 36-É, 41-M, 44-Y, 49-K, 59-L, 61-J**
- C) pokaždé něco jiného → **14-J, 27-S, 33-K, 39-K, 41-L, 52-H, 62-E**
- D) malou šipku → **4-P, 7-O, 18-T, 26-N, 37-É, 48-F, 55-N, 66-A**

7. Ke kasárnám wehrmachtu

Luční bouda, ke které vás cesta přes rašeliniště dovedla, má několik nej. Je to nejvýše položená krkonošská chalupa, je největší stavbou na území KRNAP a KPN a taky nejstarší celoročně obývanou hřebenovou boudou. Je to taky největší stavba v Krkonoších, na které byla použita žula. Do jisté míry bývala i nejproblémovější, protože je hodně veliká a udržet ji provozuschopnou dá hodně práce a přemýšlení. Kdo a kdy ji postavil, nevíme. Víme, že stála určitě v roce 1625. Vystřídalo se na ní několik majitelů, až před II. světovou válkou vyhořela. Říká se, že ji zapálili Češi Němcům, ale mohlo to být taky jinak. Za války v ní bylo výcvikové středisko wehrmachtu, spojařek německého letectva „Blitzmädel“ a ubytovací zařízení Hitlerjugend. Po válce bylo velmi těžké uvést boudu do provozu a trvalo asi 60 let, než si získala svoje postavení a oblibu u turistů.

Úkol: Luční bouda je od Pece pod Sněžkou vzdálena víc než 2 hodiny chůze a široko daleko nenajdete místo, ze kterého byste ji mohli zásobovat. Proto se bouda stala do jisté míry nezávislou na okolním světě. Měla vlastní jatka a pekárnu. Novodobý pivovar, vařící skvělé pivo Paroháč, je nejvýše položeným pivovarem v celém Česku. V minulosti dokonce jeden druh zboží budaři na Luční boudě vyráběli a zásobovali jím okolí včetně Pece pod Sněžkou. Tento výrobek se na Luční boudě opět vyrábí a návštěvníci si jej mohou odnést domů. **Copak je to?**

- A) slanina uzená studeným kouřem → **4-O, 5-A, 15-A, 27-O, 33-B, 45-A, 67-C**
- B) zrající sýr Oslizlák → **5-U, 21-F, 31-N, 58-P, 63-M, 65-E**
- C) obrovské rohlíky → **9-B, 34-O, 40-A, 43-D, 53-K, 62-E**
- D) borůvkové koláče → **7-O, 9-G, 15-L, 20-U, 36-O, 47-A, 60-U**

8. Někteří to nepřežili

Od Luční boudy vás čeká asi kilometrové stoupání do Modrého sedla ke kapličce nazývané Památník obětem hor. I když se to možná nezdá, musíte se vyšplhat o 100 metrů výše. V kapličce jsou do dřevěné desky vyryta jména některých obětí krkonošského podnebí. To je zde nebývale drsné, protože je zde větrno, vlhko a chladno. Důvody jsou prosté – ve střední Evropě fičí vítr nejčastěji od Severního moře, je tedy vlhký. Mezi ním a Krkonošemi je jen placaté Německo a Polsko a Krkonoše jsou první pohoří, do kterého vítr narazí. Proto je tady větrno. A nakonec, jsou to přece jen hory s polohami nad hranicí lesa. Sněžka je se svou celoroční průměrnou teplotou kolem 0 °C nejchladnějším místem v Česku. Říká se, že v Krkonoších je nejdrsnější podnebí ve střední Evropě. Díky velmi tvrdému klimatu zde vznikla nejen jedinečná tundra, kterou v okruhu 1 000 km nenajdete, ale také zde zahynulo mnoho lidí.

Úkol: Převážná většina lidí doplatila na tvrdé počasí v zimě. Nikoli všichni.

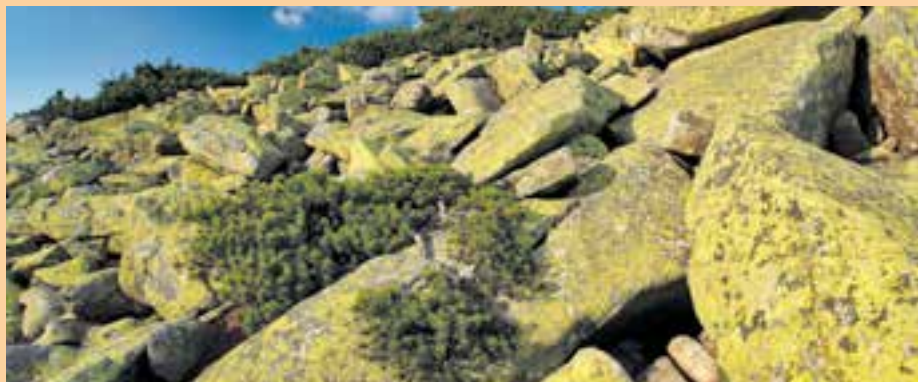
Kdo ze jmenovaných zahynul na podchlazení v červnu?

- A) nikdo, v Krkonoších je i v létě příliš teplo na umrznutí → **7-O, 9-A, 20-C, 38-O, 49-H, 69-U**
- B) Josef Mohyla na Zlatém návrší, kousek od místa, kde zahynul před lety Bohumil Hanč → **5-C, 55-R, 60-P**
- C) Johann Kugler na Černé Kupě východně od Sněžky → **1-S, 16-Y, 42-I, 45-V, 56-N, 58-K**
- D) Jan Buchar, ale bylo to v Praze, když nešťastně uklouzl, spadl do Botiče a zemřel na zápal plic z podchlazení → **10-D, 25-D, 33-H, 44-T, 45-R, 59-S**

9. Barvy kamení

Od Památníku obětem hor to s vámi půjde už jenom z kopce. Otevře se vám úžasný výhled do Modrého dolu, kde ještě začátkem léta leží hromada sněhu. Nafouká ji tam severozápadní vítr, který s sebou unáší spoustu vody, protože fouká od moře. Z vody je v zimě sníh a bývá ho tady nad Modrým dolem až 15 metrů.

Úkol: Protože jsme hodně vysoko, klimatické podmínky sem nepustí žádný les. Kolem cesty jsou jen smilkové trávníky a kamení. Kamenná pole nad Modrým dolem mají zvláštní žlutozelelou barvu. Podívejte se zblízka na některý z kamenů u cesty a řekněte, proč je žlutozelený (pozor, jste v I. zóně KRNAP a neměli byste tedy tady vstupovat mimo značené cesty, k zodpovězení této barevné otázky vám stačí hledat turistickou značku).

- A) barvu dělá korovitý lišejník mapovník zeměpisný → **7-V, 13-S, 22-D, 38-Y, 55-Z, 65-N**
- B) za barvu může minerál zvaný chlorit → **7-O, 9-K, 20-C, 38-U, 48-H, 64-U**
- C) na lesklém povrchu kamenů se odráží okolní smilkové trávničky → **9-J, 20-T, 37-O, 44-H, 69-A**
- D) na kamenech roste zvláštní mech, který je na omak hebký a měkký → **5-O, 10-A, 25-C, 68-O**

10. Z čeho se skládá výř

Pod sebou vidíte známou krkonošskou chalupu, která se nazývá Výrovka. Už v 18. století tady stával jednoduchý soukromý přístřešek, možná až příliš hrdě nazvaný Hotel Výrovka. Místo bylo vybrané dobře, proto se v něm často ukrývali financové. To se majitelům nelíbilo, tak boudu zbourali. Tím přišli o střechu nad hlavou nejen financové, ale také poutníci a turisté. Nezbylo tedy nic jiného, než postavit znovu aspoň jednoduchou plátěnou budku. Tady se prodávaly pohlednice a fialkový kámen. Později tu vojáci vybudovali

výcvikovou základnu. Dostala jméno Havlova bouda podle generála ženistů. Po válce však lehla popelem a zbyla po ní jen kůlna. Ta fungovala jako horská bouda až do roku 1991. Za sněhem bohatých zim bývala zavátá až po komín a dovnitř se návštěvníci spouštěli po provaze sněhovou šachtou.

Úkol: Je několik teorií, kde se vzalo jméno Výrovka. Jedna říká, že z ní financové (=celníci) výrali (=čučeli) do údolí, jiná zase, že u ní houkali výři. Jak to skutečně bylo, nevíme a asi nikdy přesně vědět nebudeme. Jistě

ale je, že nad vchodem do Výrovky se jeden takový výr nachází. **Z čeho pak je udělaný?**

- A) ze dřeva, krásný vyřezávaný → **17-O, 19-A, 21-C, 39-O, 49-D, 67-R**
- B) z kovu, neb to architekt chtěl → **4-Ž, 12-U, 20-L, 26-E, 32-J, 39-R**
- C) z plastu, neb poslední verze Výrovky vznikla ve století umělých hmot → **7-O, 9-A, 38-F, 48-H, 61-U**
- D) namalovaný na čemsi, co se nedá z dálky poznat → **9-O, 10-A, 27-C, 36-O, 44-H, 69-U**

11. Jak uhranout krávu

Uhranutá kráva se pozná tak, že třeba potratí tele, nezabřežne, vůbec nedojí, dojí málo nebo dojí krev. Uhranutí krávy bylo v Krkonoších hodně ožehavé téma; vždyť v 19. století chovali zdejší budaři asi 20 000 krav! Ty spásaly celé Krkonoše a tím udržovaly bohaté horské louky, na kterých roste mnoho vzácných rostlin. Bez krav by louky vůbec vzniknout nemohly. Krávy se chovaly na mléko, ze kterého

se vyráběl proslulý sýr. Uhranutá kráva, která málo dojila nebo dokonce dojila krev, byla tedy opravdu vážný problém.

Úkol: Krávu můžete ale uhranout lehce. Potřebujete k tomu jednu docela běžnou kytku, která roste třeba v okolí Richtrových Bud, kam jste přišli od Výrovky. Je až 70 cm vysoká (ale spíš bude menší, tak 30 cm) se zlatožlutými květy. Když se na ni podíváte zblízka, uvidíte na vnější straně poupat a květů droboučké tmavé tečky. Když rozmáčknete poupě mezi nehty, objeví se vám na nich tmavě fialová skvrnka. Způsobuje ji barvivo hypericin. Když krávy této rostliny sežerou hodně, hypericin jim zbarví mléko do červena. Staří budaři si ale mysleli, že kráva dojí krev a je uhranutá. **Jak se ta rostlina jmenuje?**

- A) starček → **9-A 27-L 20-L 26-E**
- B) silenka → **7-O, 19-A, 29-C, 38-J, 48-U, 65-U**
- C) tužebník → **8-U, 8-A, 33-C, 39-O, 59-H, 60-K, 65-H**
- D) třezalka → **2-N, 15-L, 18-Ř, 24-V, 29-T, 35-K, 39-R, 47-E**

TAJENKA:

Čím je tedy vlastně ta Sněžka, po které jste lezli, zajímavá? Proč je to tak důležité, že to byl jeden z důvodů, proč tady založili v roce 1963 Krkonošský národní park?

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35
36	37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48	49
50	51	52	53	54	55	56
57	58	59	60	61	62	63
64	65	66	67	68	69	

NORSKÁ HLEDAČKA V POLSKU

Asi jedna desetina rozlohy Krkonoš leží v Polsku. Jsou neméně zajímavé, od českých Krkonoš odlišné. Zahrnují hlavně severní svahy s výškovým rozdílem až 1000 metrů. Tato hledačka vás zavede nad městečko Karpacz, kde navštívíte norský kostelík Wang. Od něj vyjdete po cestách až na Luční boudu. Uvidíte krásná ledovcová údolí, prastarou chalupu i část jednoho obrovitého vzácného savce. Bát se ho nemusíte, pokud vám nepadne na hlavu. Stejně jako v ostatních našich hledačkách na vás čeká několik úkolů. Doma od stolu je budete řešit špatně, musíte na cestu. Zpátky do Karpacze se dostanete snadno, možností je několik a jsou dlouhé zhruba stejně jako výstupová trasa.

Městečko Karpacz Gorny najdete bez obtíží podle ukazatelů na silnicích od hraničních přechodů na Pomezních Boudách (22 km, asi 30 minut jízdy autem po silnici č. 367) nebo v Harrachově (43 km, asi 50 minut po silnici č. 3). V samotném Karpaczi je několik

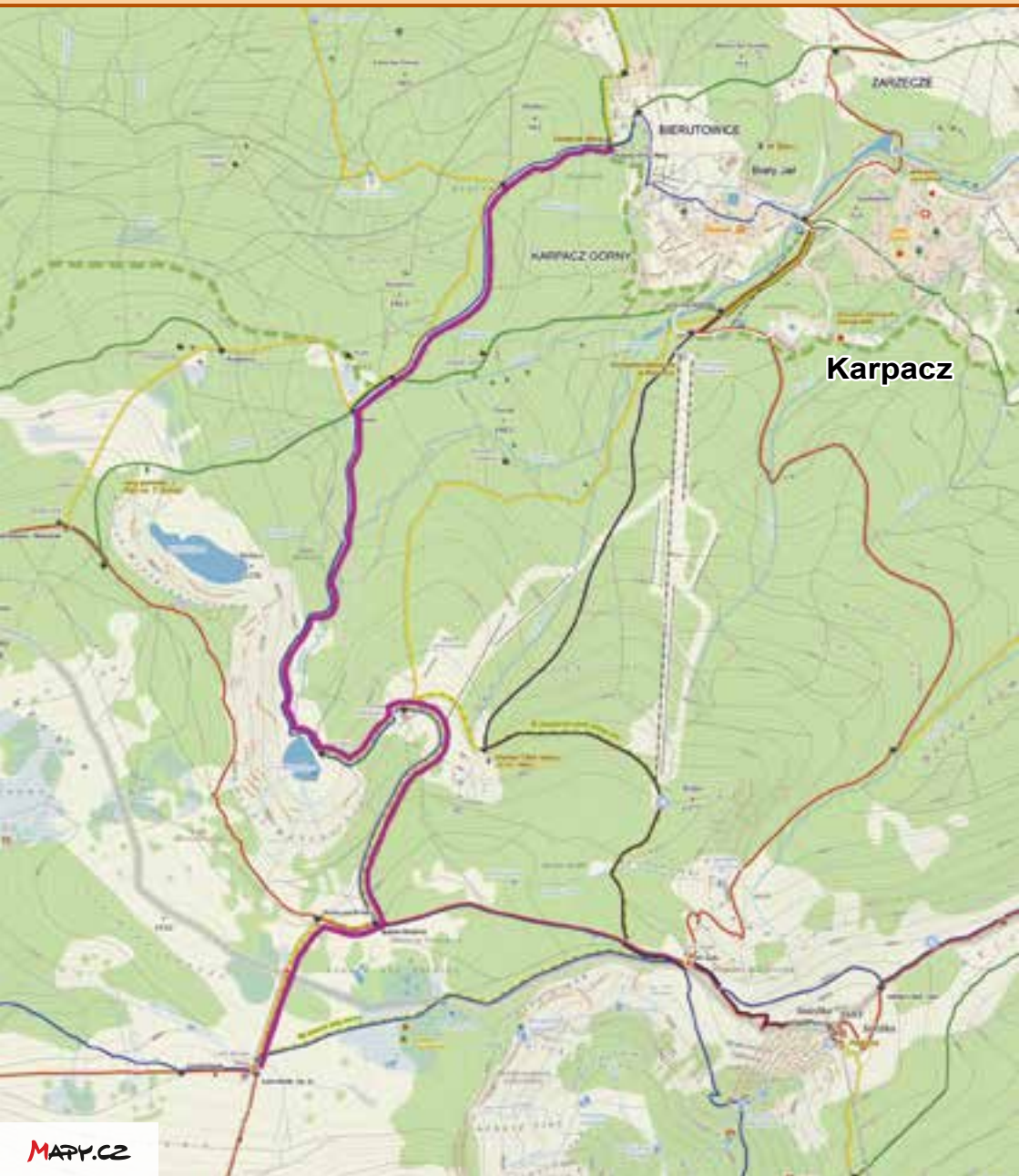
velkých parkovišť, snažte se vyjet co nejdále a nejbližší k horám; na začátku této hledačky budete nejrychleji.

První zastávkou je kostelík Wang (zde: 50.7774497N, 15.7233239E).

Co s sebou: dobré pohorky (jsou základ), kulicha, rukavice, větrovku (v zimě i v létě, jsme na horách a počasí se může změnit z hodiny na hodinu), mapu Krkonoš (výborná je od ROSY v měřítku 1:25 000, mají ji za lidovku třeba v informačním centru Správy KRNAP), tužku (stačí obyčejná, ta se nerozpije), publikaci se souhrnem všech zajímavých a důležitých informací Encyclopedia Corcontica (lze ji nosit v batohu a můžete ji opět zakoupit na informacích Správy KRNAP), na plesové šaty a koberec nám už neskočíte ;-).

Náročnost: výlet vede po značených turistických cestách, částečně po pohodlných asfaltkách, ale také po horských chodnících KPN (Karkonoski Park Narodowy). Trasa nahoru na horu je dlouhá necelých 8 km a překonáte převýšení téměř 740 metrů. Je to výlet na celý den, ale dá se to zvládnout. Pro vozíčkáře, berlíčkáře a kočárkáře to však není.

Pravidla chování v KRNAP (ke stažení zde): www.krnapp.cz/propagacni-letaky-a-brozury/. V KPN nedovolují pravidla volné pobíhání psů a mimo značené cesty byste se neměli pohybovat.

Karpacz

MAPY.CZ

0 500 1000 m

1 : 25000

Trasa norské hledačky v Polsku

Délka trasy: 16 km

Převýšení trasy: 740 m

Úkoly a tajenka: Připravili jsme pro vás několik otázek a vy na ně zkuste cestou najít správné odpovědi. Aby to nebylo tak těžké, pomůžeme vám. U každé odpovědi jsou slova, která napíšete do tajenky úplně na konci. Když budete luštit správně, zjistíte, kdo byl Kryštof z Gendorfu a jak se zapsal do historie Krkonoš. Tak do toho! ;-)

1. Dřevěný Wang

Vyrazte po turistických značkách vzhůru, směr Sněžka. Když dojdete na okraj Karpacze, upoutá vaši pozornost nevelký dřevěný kostelík Wang stojící po pravé straně od cesty. Byl postavený už ve 12. století! Sotva jste mohli nějaký podobný vidět, protože je jedním z pouhých 30 kostelů, které se zachovaly do 21. století, i když kdysi jich v Norsku bývaly doslova tisíce. Jen Wang je mimo Norsko. Takovou

vzácnost přece nemůžete minout. Nejen proto, abyste našli první indicie této hledačky. Návštěva kostela stojí 6 polských zlotých (za koruny vás dovnitř pustí také).

Úkol: Kdyby kostel nebyl dřevěný, ale kamenný, skládal by se po převozu z Norska špatně. Ostatně, když ho Norové v roce 1841 nabízeli v dražbě, tak měl sloužit jako topivo. **Z jakého dřeva je kostelík postavený?**

- A) pryskyřičnatá borovice → **tvrdý podnikatel**
- B) severský smrk → **šikovný alchymista**
- C) nesukatý modřín → **schopný rychtář**
- D) bříza z tajgy → **pokrokový lesník**

K dalšímu úkolu pokračujte po modře a pak žlutě značené cestě do hor. Následující úkol byste měli vyřešit dřív, než dojdete na Polanu.

2. Czarny Grzbiet ze severu

Pro našince z české kotliny je pohled na severní úbočí Krkonoš docela nezvyklé. Sněžka leží na neobvyklé straně a celý hřeben se tyčí opravdu monumentálně. Aby taky ne, vždyť vystupuje více než jeden kilometr nad okolní krajinu! Podle jedné poučky klesá teplota s každými nastoupanými 100 metry o 0,6 °C. Pokud je na úpatí Krkonoš třeba +10 °C, tak na jejich hřebenech je o 6 až 7 °C chladněji. Je to doslova kilometrová zeď, která se staví větrům vanoucím ze severozápadu – od Severního moře. Mezi ním a Krkonošemi je 650 km ploché nížiny

a první, do čeho zmíněný vítr narazí, jsou právě Krkonoše. Vítr od moře s sebou přináší spoustu vody. Proto je, jak už víme, v Krkonoších na hřebenech větrno, vlhko a chladno.

Úkol: Ze žlutě značené turistické cesty, kterou stoupáme na hřeben, je za slušného počasí vidět severní úbočí Czarnego Grzbieta. Česká část se jmenuje Obří hřeben, to už asi budete znát. To, co uvidíte na jeho úbočí těsně pod hřebenem, není nijak překvapivé. **Co to ale je?**

- A) skalnaté útesy → **královský komoří**
- B) horská smrčina → **církevní hodnostář**
- C) suťová pole a kleč → **báňský odborník**
- D) alpské louky → **středověký vynálezce**

Půjdete-li stále přímo do hor po horské silničce, dojdete až na křižovatku Polana. Tam vás čeká další úkol.

3. Kostkovitá Polana

Polana je výrazná křižovatka v malém sedélku, kterou nemůžeme na našem výletě minout. V jeho okolí (a na hlavním krkonošském hřebeni) můžete najít zvláštní skalky. Jsou z odolné místní horniny, kterou zdejší obyvatelé s oblibou používali při různých stavbách. I když je to hornina v Krkonoších běžná, není ani nejběžnější a rozhodně ani nejstarší. Mimochodem, modře značená cesta je dlážděná kostkami této horniny a největší stavbou v Krkonoších, kde byla tato hornina použita, je Luční bouda.

Úkol: Jak se jmenuje tahle hornina a k čemu se v Krkonoších také používala?

- A) vápenec používaný na výrobu vápna → **14. století**
- B) fylit používaný na překlady oken → **15. století**
- C) žula používaná pro houževnatost → **16. století**
- D) pískovec používaný pro snadnou opracovatelnost → **17. století**

Silničku opusťte, až když vás z ní svede modře značená cesta (Poláci by řekli szlak nebeski). Čtvrtý úkol rozlušťte u Domku Myśliwského.

4. Domek Myśliwski

Jen malý kousek od dlážděné cesty je malé informační centrum, které provozuje Karkonoski Park Narodowy. Na jeho vnější stěně je pamětní tabule věnována panu EAZ, mistru jednoho zvláštního cechu, který působil v Krkonoších hlavně v 18. století a ve své době do přírody Krkonoš výrazně zasáhl. Jeho členové byli velmi vážení a zpravidla i bohatí. Jejich dovednosti nebyly založené na manuální zručnosti, ale na znalostech.

Úkol: Jakého cechu byl mistr pan EAZ?

- A) cech prospektorů → **z Tyrol**
- B) cech pláteníků → **z Holandska**
- C) cech laborantů → **z Korutan**
- D) cech výrobců sýrů → **z Bavorska**

O dalším úkolu přemýšlejte cestou k Malému Stawu, to je ledovcové jezero, ke kterému dojdete opět po modré cestě.

5. Co v Norsku nemají

Botanici v Krkonoších často zažívají mnohá překvapení. Roste tady totiž asi 1300 druhů kvetoucích rostlin (to jsou skoro všechny, co vidíme kolem nás; nejsou to třeba řasy, mechy nebo kapradiny – ty nikdy nekvetou). Některé jsou nápadné a pozná je kdekdo, jiné se od těch druhých liší jen detaily. Nad Domkem Myśliwskim se začíná objevovat jedna poměrně nápadná rostlina. V Evropě není nijak vzácná, když víte, kam máte jít. Zajímavé je na ní ale to, že ji v Norsku neuvídíte.

Úkol: Která rostlina roste kolem cesty od Domku Myśliwskiego a severněji ji nenajdete?

- A) kleč → **povyšení vsi Vrchlabí na město**
- B) hořec → **otevření stříbrných dolů v Kutné Hoře**
- C) jabloně → **vytunelování královské pokladnice**
- D) violky → **rozvoj krkonošských papíren**

Když už víte, co roste v Krkonoších nejseverněji na světě, zahleďte se do Malého Stawu.

6. Barva vody

Česká strana Krkonoš je na ledovcová jezera docela skoupá. Buďme přesní – máme jen jedno. Mechové jezírko pod Kotletem. Poláci, i když jejich Krkonoše zabírají jen jednu desetinu celkové rozlohy Krkonoš, jsou na tom s ledovcovými jezery podstatně lépe. Náš výlet vede kolem jednoho z nejhezčích – Malého Stawu. Je to takové jejich Máchovo antijezero – český překlad

polského slova „staw“ totiž znamená rybník. Jezero, ke kterému vede naše cesta, ale rybníkem není (stejně jako není Máchovo jezero jezerem, ale vlastně rybníkem). Je to nefalšované jezero vytvořené přírodou, možná ještě tak Krakonošem. Voda v jezeře je studená a chudá na živé organismy.

Úkol: Jakou barvu má v létě voda v Malém Stawu?

- A) modrou, protože je velmi čistá → **zbičovat vůdce rebelie**
- B) zelenou, protože v ní přežijí jen řasy → **zbourat hrad v Karpaczi**
- C) šedivou, protože je původem z ledovce → **vypustit Malý Staw**
- D) hnědou, protože je z rašelinišť → **postavit vrchlabský zámek**

Pro další odpověď musíte proniknout do chalupy zvané Strzecha Akademicka. Pokračujte stále po modré.

7. Zvláštní trofej

Jen kousek pod hlavním krkonošským hřebenem půjdeme kolem velké horské chalupy, která se jmenuje Strzecha

Akademicka. V sále uvnitř této chalupy (první dveře vpravo za vchodovými dveřmi) je trofej z jednoho zvláštního zvířete. Kdysi žilo i v Krkonoších. V minulosti občas prošlo skryto zrakům veřejnosti z Polska a pokračovalo do jižních Čech a dále do Rakouska. Za dob železné opony žilo několik těchto zvířat na Třeboňsku, protože hraniční dráty uvedená zvířata na jejich pouti zastavila. Dnes pár jedinců žije na Lipensku.

Úkol: Jaké zajímavé zvíře je uvnitř chalupy Strzecha Akademicka?

- A) los → **dodával do celého království**
- B) vlk → **kupoval z širokého okolí**
- C) medvěd → **kradl v celých Krkonoších**
- D) rys → **nechal patentovat**

Modře značená silnička vás dovede až na výraznou křižovatku. Na ní odbočte na západ (doprava) na červenou značku a na další křižovatce na jih na žlutě značenou Jantarovou cestu. Poslední úkol vyluštíte u Luční boudy.

8. Tundra proti budařům

Naše poslední zastávka je u Luční boudy, jedné z nejstarších krkonošských bud s historií sahající až do 17. století. Před 100 lety bouda připomínala malé město s vlastním chovem hospodářských zvířat, jatkami i pekárnou, která zásobovala obřimi chutnými rohlíky Pec pod Sněžkou. Drsné podnebí ale nepřálo jiným aktivitám. Pěstovat obilí na loukách kolem boudy vůbec nešlo. Nyní žije Luční bouda také svým životem. Okolo boudy najdete stádo ovcí, rohlíky se těší velké oblibě procházejících turistů a k pití si ti starší z vás mohou dát výborné pivo značky Paroháč vařené přímo na Luční boudě.

Úkol: Místní budaři zkoušeli pěstovat u Luční boudy brambory. Nemůžeme ale říci, že by se jim to dařilo. V roce 1918 jich zasadili 16 kg. **Kolik jich ale sklídlili?** Náповědu hledejte na informační tabuli naučné stezky Krkonošská tundra.

- A) 28 kg → **klečové dřevo**
- B) 18 kg → **skleněné poháry**
- C) 8 kg → **kameninové hrnce**
- D) 0,8 kg → **kosy, sečné a palné zbraně**

Cest zpátky do Karpacze je několik. Doporučujeme návrat po Jantarové cestě a po červené obejít Velký a Malý Staw po jejich jižním okraji. Budete-li mít štěstí, čeká vás krásný výhled na největší ledovcová jezera v Krkonoších.

TAJENKA:

Správné odpovědi doplňte do níže uvedené věty. Pokud jste se na cestě nemýlili, tak Kryštofa z Gendorfu prokouknete skrz naskrz.

Kryštof Gendorf byl (1)

a (2) ze (3)

z (4) Zajistil (5)

a nechal (6) a (7)

(8)

Pokud si nejste vyluštěnou tajenkou jisti, prohledejte na domovských stránkách Správy Krkonošského národního parku rozbalovací nabídku environmentální výchovy.

KRKONOŠSKÉ HLEDAČKY

Vydala Správa Krkonošského národního parku v roce 2015

Text: © Jana Feistauerová, Michal Skalka

Foto: © Radek Drahný, Kamila Antošová, Ondřej Prosický,
Jan Štursa, Petra Doležalová, Benedikt Markel

Grafická úprava: © 2123design s.r.o.

© 2015, Správa Krkonošského národního parku,
Dobrovského 3, 54301 Vrchlabí

Vytištěno na recyklovaném papíře.

ISBN: 978-80-7535-007-7

112

SOS

150

HASÍČI

155

LÉKAŘ

158

POLICIE

602 448 338 nebo **1210**

(+48) 985 nebo **601 100 300**

HORSKÁ SLUŽBA (CZ) / GOPR (PL)